

datum: 18 december 2024

Standpunt rookvrije omgeving

Samenvatting standpunt

Lokale besturen vinden het hun **taak om een rol op te nemen** in het **preventief gezondheids- en welzijnsbeleid**. De VVSG ondersteunt dit door onder meer de **charters van Generatie Rookvrij, het Preventieplatform en Gezonde Gemeente** te ondertekenen.

Recent is de **wet van 22 december 2009, die rookvrije publieke ruimtes regelt, aangepast**. De wijzigingen, gepubliceerd op vrijdag 5 april in het Belgisch Staatsblad, breiden het rookverbod uit naar zowel gesloten ruimtes als openluchtlocaties. De wet gaat in vanaf 31 december 2024, maar lokale besturen stellen vast dat die **moeilijk uit te voeren is**.

De VVSG vraagt

1. een overgangperiode van 6 maanden
2. een pragmatische uitvoering van de wet
3. een financieel haalbare uitvoering van de wet
4. een centrale sensibiliseringscampagne
5. tijdig betrokken te worden bij een evaluatie of uitbreiding van de wet

1. De VVSG staat achter het idee van rookvrije omgevingen, maar uitvoering moet haalbaar zijn

De VVSG is ervan overtuigd dat **lokale besturen een belangrijke rol** kunnen spelen in het **lokaal (preventief) gezondheids- en welzijnsbeleid** en staat achter het idee van rookvrije omgevingen. Dat gaf ze al aan door de **charters van Generatie Rookvrij, het Preventieplatform en Gezonde Gemeente** te ondertekenen.

De wet, die rookvrije publieke ruimtes regelt, breidt het rookverbod uit naar zowel gesloten ruimtes als openluchtlocaties.

- vanaf 31 december 2024 mag er niet meer gerookt of gevapet worden op **verschillende publiek toegankelijke plekken waar veel kinderen komen**: speelterreinen, sportterreinen, attractieparken, dierentuinen en kinderboerderijen.
- daarnaast komt er een **rookvrije perimeter van 10 meter aan de in- en uitgangen van scholen, woonzorgcentra, ziekenhuizen, kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en bibliotheken**.

Maar de uitbreiding van de wet maakt het lokale besturen heel **moeilijk om deze correct uit te voeren**.

- er is **geen duidelijke en rechtlijnige visie**, wat het moeilijk maakt om de wetgeving uit te voeren, laat staan begrijpelijk te maken voor de burger
- de **federale wet en de Vlaamse wetgeving** in verband met roken voor de woonzorgcentra, zijn onvoldoende flexibel.
- de noodzakelijke aanpassingen in de publieke ruimte vragen **tijd en middelen**
- een centrale **sensibiliseringscampagne is niet voorzien**, waardoor elk lokaal bestuur hier zelf voor verantwoordelijk is
- het is **onduidelijk of dit het startpunt is van een meer algemeen rookverbod in de publieke ruimte**

Daarom stelt de VVSG 5 vragen.

2. De VVSG vraagt een overgangperiode van 6 maanden

Lokale besturen hebben **tijd nodig om de noodzakelijke aanpassingen** door te voeren. Daarom vraagt de VVSG een **overgangperiode van 6 maanden**.

Lokale besturen beheren veel openbare gebouwen zoals scholen, bibliotheken, woonzorgcentra, en diverse publieke ruimtes zoals speel- en sportterreinen en buurtinfrastructuur. Zo telt Gent bijvoorbeeld 170 scholen, 225 speel- en sportlocaties, 28 woonzorgcentra en 15 openbare bibliotheken. Al deze locaties moeten worden voorzien van de nodige signalisatie om te voldoen aan de nieuwe wetgeving. De lokale besturen zetten zich maximaal in om zo goed mogelijk aan de eisen te voldoen. Maar de deadline van 31 december 2024 zal niet gehaald worden.

3. De VVSG vraagt een pragmatische uitvoering van de wet

De uitvoering van de wet komt voor een groot deel op de schouders van de lokale besturen terecht. Zo zit de wetgeving in verband met **handhaving** niet goed in elkaar. Daarnaast hebben heel wat lokale besturen ook woonzorgcentra. Ze stellen vast dat de federale en Vlaamse regelgeving niet voldoende flexibel zijn. Daarom vraagt de VVSG een **pragmatische uitvoering van de wet** op deze domeinen.

3.1. Pragmatische aanpak handhaving

De VVSG vraagt een **pragmatische aanpak van handhaving**. In sommige gevallen betekent dit een **rookverbod op een volledig plein**. Maar dit mag volgens de wet niet op die manier gehandhaafd worden.

Een rookvrije perimeter van 10 meter rond openbare gebouwen is in sommige gevallen niet voldoende. Het is **eenvoudiger** om een **rookverbod te voorzien voor het hele plein**. Dit zorgt voor een **handhavingsprobleem**. Volgens de huidige regels is de rookvrije zone beperkt tot 10 meter rond de in- en uitgang. Als een lokaal bestuur deze perimeter uitbreidt, kan ze het rookverbod in de uitgebreide zone niet effectief handhaven. Want de wet biedt geen juridische basis voor handhaving buiten de 10-meterzone.

3.2. Specifieke aanpak voor woonzorgcentra en flexibelere federale en Vlaamse wetgeving

De VVSG vraagt om een **flexibelere en afgestemde Vlaamse en federale regelgeving voor de woonzorgcentra**. We dringen aan op een oplossing die aangepast is aan de noden van de bewoners en aan de realiteit van het woonzorgcentrum. Alleen met een afgestemd beleid kunnen we een werkbare en mensgerichte aanpak realiseren.

Terwijl **de federale overheid** het rookverbod verder **verstrenkt**, verplichten de **Vlaamse erkenningsnormen** woonzorgcentra nog steeds om een **rookruimte binnen** te voorzien als bewoners niet op hun kamer mogen roken. Die tegenstrijdigheid brengt de woonzorgcentra in de praktijk in een moeilijke positie. Veel centra geven aan dat de verplichte binnenrookruimtes nauwelijks gebruikt worden. Bewoners roken liever buiten, bijvoorbeeld op een terras. Hierdoor blijven binnenrookruimtes vaak leeg staan, terwijl het woonzorgcentrum ze voor andere doeleinden zou kunnen gebruiken. Sommige woonzorgcentra kiezen bewust om geen binnenrookruimte te voorzien omdat dit beter past binnen de huidige tijdsgeest. Maar de zorginspectie beoordeelt dat als een inbreuk en verplicht een binnenrookruimte te voorzien.

De Vlaamse regelgeving moet zorgen dat bewoners op een comfortabele manier kunnen roken. **Alternatieven voor een binnenrookruimte zoals een rookbox in de tuin of een overdekt terras** moeten als volwaardige oplossingen erkend worden. Dit voorstel houdt rekening met:

- Het recht op gezonde binnenlucht voor bewoners, medewerkers en bezoekers
- Het veranderde maatschappelijk draagvlak over roken
- De specifieke behoeften van ouderen, zoals hun beperkte mobiliteit en privacy

Woonzorgcentra zouden **niet langer inbreuken mogen oplopen** wanneer er geen binnenrookruimte is, op voorwaarde dat ze kunnen aantonen dat bewoners comfortabel buiten kunnen roken.

Ook de **federale wetgeving moet deze flexibiliteit** mogelijk maken. Woonzorgcentra hebben bijkomende vragen over hoe ze praktisch aan de regels kunnen voldoen. Als bewoners met dementie bijvoorbeeld niet meer in de tuin mogen roken (omdat het ook een uitgang is), waar zij zelfstandig naartoe kunnen, wat is dan een haalbaar en comfortabel alternatief voor hen?

4. De VVSG vraagt een financieel haalbare uitvoering van de wet

De nieuwe wetgeving **legt aanzienlijke financiële lasten bij de lokale besturen**. De VVSG vraagt een **financieel haalbare en bijgevolg pragmatische uitvoering** van de wet.

Naast eenmalige uitgaven voor signalisatie, vergunningen zijn er blijvende kosten voor onderhoud en herstellingen. Voor veel lokale besturen **overstijgen deze structurele kosten de beschikbare budgetten**. Bijgevolg moeten ze zich beperken tot wat financieel en praktisch haalbaar is.

5. De VVSG vraagt een centrale sensibiliseringscampagne

Een **gerichte nationale of Vlaamse sensibiliseringscampagne** is cruciaal. De burger moet goed weten wat de nieuwe wetgeving inhoudt en waarom rookvrije zones belangrijk zijn. Een filmpje of tv-spot kan hierbij helpen. De lokale besturen kunnen de campagne verder verspreiden. Dit zorgt voor consistentie en voorkomt dat elk lokaal bestuur een afzonderlijke campagne moet opzetten.

6. De VVSG vraagt tijdig betrokken te worden bij een evaluatie of uitbreiding van de wet

De VVSG vraagt om **de huidige wetgeving te evalueren en aan te passen** en de **lokale besturen tijdig te betrekken**. Ook bij een mogelijke **uitbreiding** van de wet willen we betrokken worden.